

Thesis Title	The Body Concept in Northern Thai Healing: A Case Study of Two Female Bone Healers	
Author	Ms. Sasitorn Chaiprasitti	
Degree	Doctor of Philosophy (Social Science)	
Thesis Advisory Committee	Dr. Chayan Vaddhanaphuti	Chairperson
	Professor Dr. Yos Santasombat	Member
	Dr. Apinya Fuengfusakul	Member
	Dr. Han ten Brummelhuis	Member

ABSTRACT

The aims of this study are (1) to understand the ways in which the Northern Thai idea of the body has been represented and reproduced in a context of medical pluralism and commercialism; (2) to explore the ways in which female bone healers and their patients have constructed, practiced and shared their ideas of the body in everyday life and during the healing treatment; and (3) to understand the symbolic and cultural meanings of Northern Thai medical knowledge amidst a ‘crisis of Northern Thai culture’.

This ethnographic study was carried out in two villages, one in Chiang Mai and one in Chiang Rai, from June 2003 to August 2004, and in the summers of 2005 and 2006. Since this study concerns the concept of the body in a state of health, both villages, with their different types of traditional healers and variations in patterns and degrees of transformation to modernity, were purposefully selected. The two female bone healers from these villages are the central cases of this study and differ in popularity, charisma, type of healing practice and the kind of patients that they treat.

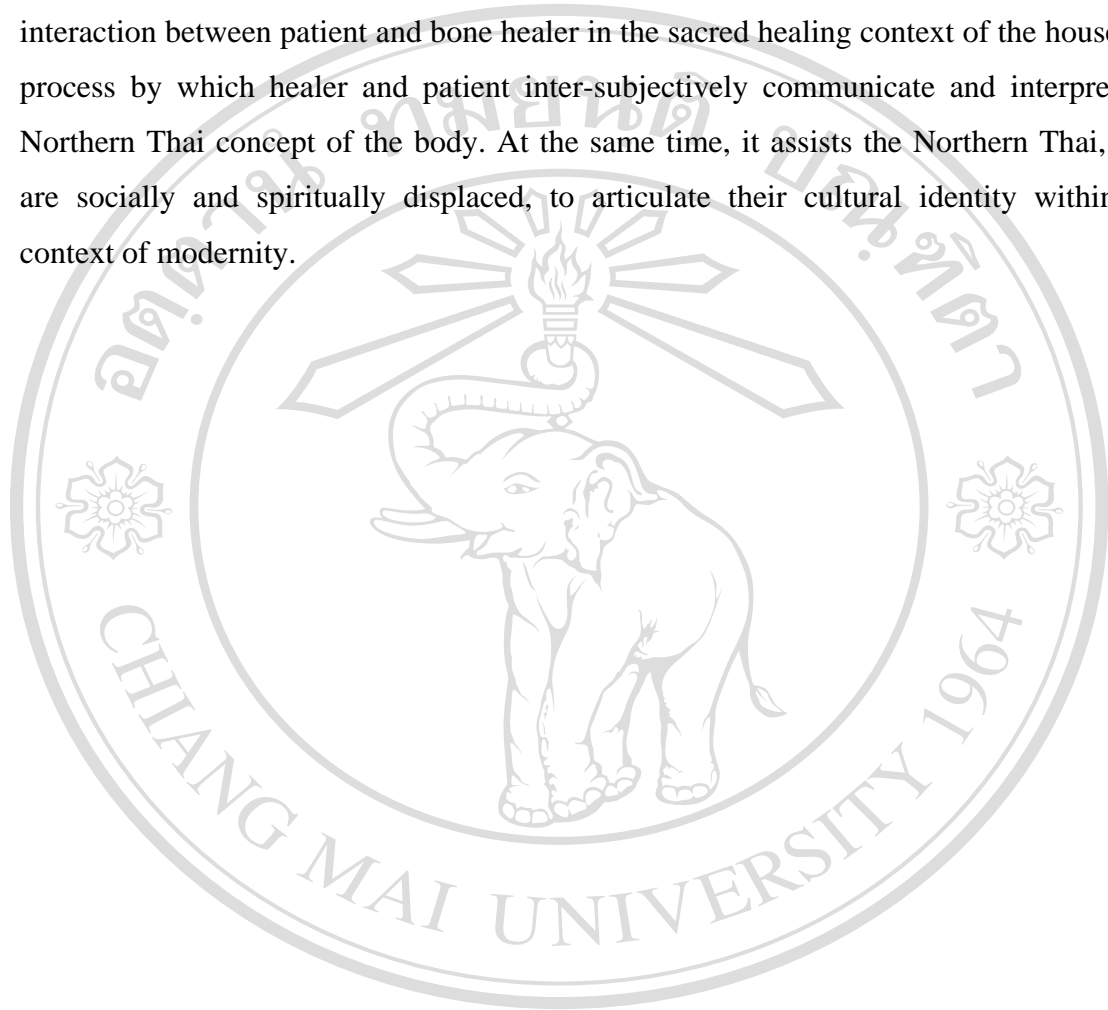
Informal conversations, a combination of participatory observation and in-depth

interviews, were conducted to gain insight into the perspectives of the bone healers and their patients. The study reveals the existence of a continuous reproduction and embodiment of eclectic Northern Thai beliefs through day-to-day activities. For Northern Thai people, this forms a crucial basis upon which to cope with the complicated life problems of modernity. The reproduction of these beliefs also supports the persistence of magical and religious Northern Thai medicine, including bone healing treatment, amidst the constant promotion of biomedicine and rational Central Thai medicine.

The physical, social and spiritual displacement of Northern Thais from their localities due to a rapid transformation to modernity, in combination with the ambiguity of the effectiveness and morality of modern medicine and a lack of trust in Central Thai medicine, form the crucial context that facilitates the legitimacy of Northern Thai medicine. The legitimacy of Northern Thai medicine is a result of a comprehensive mixture of its effectiveness in healing physical, social and spiritual illnesses and its symbolic representation of authenticity and morality, which patients can perceive through their own bodily sensations. The practice of the two bone healers clearly shows the interrelation between morality, knowledge and power from a Northern Thai perspective. This knowledge has been dynamically reproduced to fulfill the demands of different groups and classes of patients.

The study also illustrates the ritual performance that is implicitly conducted within the context of the ritualized house. Shared cultural symbols are here condensed and incorporated, as in the healing practice of the female bone healers, where powerful symbols from Buddhist beliefs and the belief in spirits are activated. Female bone healers legitimate themselves within a male-dominated area of knowledge by constructing and incorporating various sources of eclectic power to confirm their healing power, which is perhaps higher than that of males. They claim, for example, that they are special persons chosen by a supernatural power; they present themselves as healers with a higher level of morality in terms of Buddhist beliefs and the belief in spirits, and provide a caring form of treatment like mothers who nurture their children. Presenting themselves as *'mo*

mueang,’ or authentic Northern Thai healers, amidst a feeling of having lost *khon mueang* identity is also an important strategy used to enhance their legitimacy. The interaction between patient and bone healer in the sacred healing context of the house is a process by which healer and patient inter-subjectively communicate and interpret the Northern Thai concept of the body. At the same time, it assists the Northern Thai, who are socially and spiritually displaced, to articulate their cultural identity within the context of modernity.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	มโนทัศน์เรื่องร่างกายในระบบการรักษาพื้นบ้านของชาวไทย ภาคเหนือ: กรณีศึกษาหมอกระดูกผู้หญิง	
ผู้เขียน	นางสาว ศศิธร ไชยประสิทธิ์	
ปริญญา	ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต(สังคมศาสตร์)	
คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	อาจารย์ ดร. ชยันต์ วรรณะภูติ	ประธานกรรมการ
	ศาสตราจารย์ ดร. ยศ สันตสมบัติ	กรรมการ
	อาจารย์ ดร. อภิญา เฟื่องฟูสกุล	กรรมการ
	Dr. Han ten Brummelhuis	กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษามโนทัศน์เรื่องร่างกายในระบบการรักษาพื้นบ้านของชาวไทยภาคเหนือ: กรณีศึกษาหมอกระดูกผู้หญิง มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ 1) เพื่อทำความเข้าใจวิถีทางในการนำเสนอและผลิตซ้ำมโนทัศน์เรื่องร่างกายของคนเหนือในบริบทของความหลากหลายทางการแพทย์และพานิชนิยม 2) เพื่อศึกษาวิถีทางที่หมอกระดูกผู้หญิงและคนไข้ ประกอบสร้าง ปฏิบัติการ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความคิดเรื่องร่างกายในการดำเนินชีวิตประจำวันและในระหว่างการรักษาพยาบาล 3) เพื่อทำความเข้าใจความหมายเชิงสัญลักษณ์และความหมายทางวัฒนธรรมของระบบการแพทย์พื้นบ้านของชาวไทยภาคเหนือในท่ามกลาง “วิกฤติทางวัฒนธรรมของคนเหนือ”

การศึกษานี้เป็นการศึกษาในเชิงชาติพันธุ์วรรณา ทำการเก็บข้อมูลทั้งหมด 3 ครั้ง ครั้งแรก ตั้งแต่เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2546 ถึง เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2547 ครั้งที่ 2 และ 3 ในช่วงฤดูร้อน ของปี พ.ศ. 2548 และ พ.ศ. 2549 เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ให้ความสนใจ มโนทัศน์เรื่องร่างกายในมิติสุขภาพ จึงเลือกพื้นที่ทำการศึกษาย่างเฉพาะเจาะจงในหมู่บ้าน 2 แห่ง ซึ่งตั้งอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ 1 แห่ง และในจังหวัดเชียงรายอีก 1 แห่ง โดยทั้งสองหมู่บ้านดังกล่าวมีรูปแบบการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัยที่แตกต่างกัน แต่มีความใกล้เคียงกันในความหลากหลายของหมอพื้นบ้าน รวมทั้งมีหมอกระดูกผู้หญิงที่ให้บริการรักษาพยาบาลอยู่ ทั้งนี้ได้มุ่งเน้นศึกษาเฉพาะกรณีหมอกระดูกผู้หญิง 2 คนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านแต่ละแห่งดังกล่าว โดยทั้งสองคนมีชื่อเสียง บารมี และความมีเสน่ห์ที่แตกต่างกัน รวมตลอดถึงมีรูปแบบการให้บริการรักษาพยาบาล และกลุ่มคนไข้ที่มารับการรักษาที่แตกต่างกัน

การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยการสนทนาอย่างไม่เป็นทางการ การสังเกตอย่างมีส่วนร่วมในกระบวนการรักษาพยาบาลของหมอกระดูกผู้หญิงที่ดำเนินการในคนไข้ที่มีความแตกต่างกัน และในบริบทที่แตกต่างกัน ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกกับหมอกระดูกและคนไข้ โดยใช้ประเด็นที่ได้จากการสังเกตดังกล่าวเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นถึงความสับสนเนื่องและการดำรงอยู่ของความเชื่อที่ผสมปนประหว่างความเชื่อทางศาสนาพุทธ ศาสนาพราหมณ์และความเชื่อเรื่องผี ที่ผลิตซ้ำและฝังผ่านการประกอบกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ความเชื่อเหล่านี้ได้ประกอบเป็นฐานรากอันทรงพลังที่ช่วยให้ชาวไทยภาคเหนือเผชิญกับปัญหาอันสลับซับซ้อนของชีวิตสมัยใหม่ การผลิตซ้ำของความเชื่อดังกล่าวในชีวิตประจำวันยังส่งผลให้ระบบการักษาพยาบาลของชาวไทยภาคเหนือรวมทั้งการรักษากระดูก ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของการผสมปนเปของความเชื่อเรื่องเวทมนต์คาถาและความเชื่อทางศาสนา สามารถดำรงอยู่ได้ในท่ามกลางการส่งเสริมการแพทย์แผนปัจจุบันและการแพทย์แผนไทยอย่างต่อเนื่อง

บริบทสำคัญที่สนับสนุนให้ระบบการักษาพยาบาลของชาวไทยภาคเหนือสามารถสร้างการยอมรับได้ก็คืออีกประการหนึ่งก็คือ สภาพที่ชาวไทยภาคเหนือเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของความทันสมัย อันส่งผลทำให้เกิดการเจ็บป่วยทั้งทางร่างกาย สังคม และจิตวิญญาณ ในขณะที่มีความล้มลงสยในประสิทธิภาพและจริยธรรมในการรักษาพยาบาลของแพทย์แผนปัจจุบันและการแพทย์แผนไทย การสร้างการยอมรับด้วยการนำเสนอความต่างของระบบการการักษาพยาบาลของชาวไทยภาคเหนือ ที่ประกอบด้วยทั้งประสิทธิภาพในการรักษาทางกาย สังคม และจิตวิญญาณ และจริยธรรม ผ่านความเป็น “หมอเมืองแท้” ซึ่งผู้รับการรักษาสามารถรับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้งหมดของตนเอง ปฏิบัติการรักษาพยาบาลของหมอกระดูกผู้หญิงทั้งสองสะท้อนให้เห็นชัดเจนถึง ทัศนคติของชาวไทยภาคเหนือ ที่ให้ความสำคัญกับ ปฏิสัมพันธ์ของ จริยธรรม ความรู้และอำนาจ ความรู้ที่เชื่อมโยงกับ จริยธรรมและอำนาจดังกล่าวได้ถูกผลิตซ้ำสร้างใหม่ตลอดมาเพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของคนไข้แต่ละกลุ่ม แต่ละชนชั้น

การศึกษาครั้งนี้ยังชี้ให้เห็นพิธีกรรมที่ถูกปฏิบัติอย่างเรียบง่ายในบริบทของบ้าน ซึ่งการประกอบพิธีกรรมดังกล่าวทำให้สัญลักษณ์ของความเชื่อที่ปนประหว่างพุทธ พราหมณ์และผีที่ถูกนำเสนอในบริบทของบ้าน สามารถผสมผสานเข้าด้วยกันได้อย่างทรงพลัง ดังปรากฏในการรักษาของหมอกระดูกผู้หญิง นอกจากนี้ยังพบว่าหมอกระดูกผู้หญิงสามารถสร้างการยอมรับในพื้นที่การรักษาพยาบาลที่ถูกจับจองโดยผู้ชาย ด้วยการประกอบสร้างและหลอมรวมอำนาจที่มาจากความเชื่อพื้นฐานที่ผสมปนเปดังกล่าว เพื่อตอบย้ำพลังอำนาจในการรักษาพยาบาลที่อาจสูงส่งกว่าหมอกระดูกผู้ชาย อาทิเช่น

การอ้างอิงถึงความเป็นคนพิเศษที่ถูกเลือกให้สืบทอดความเป็นหมอโดยอำนาจเหนือธรรมชาติ การนำเสนอภาพลักษณ์ของหมอที่มีคุณธรรมสูง ทั้งด้วยการเป็นพุทธศาสนิกชนที่ค้ำจุนพุทธศาสนา และการเคร่งครัดต่อข้อห้ามของการรับศึกรู ยุทธศาสตร์ที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่หมอกระดุกผู้หญิงใช้สร้างการยอมรับคือ การนำเสนอความเป็น “หมอเมืองแท้” ในท่ามกลางความรู้สึกละอายใจของ “คนเมือง” ปฏิสัมพันธ์ระหว่างหมอกระดุกผู้หญิงกับคนไข้ในบริบทของการประกอบพิธีกรรมในบ้าน จึงเป็นกระบวนการที่หมอและคนไข้สื่อสารและตีความเกี่ยวกับมโนทัศน์เรื่องร่างกาย ปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ยังช่วยทำให้คนไข้ที่เคืองกว้างในชีวิตสมัยใหม่สามารถเชื่อมต่ออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนกับบริบทของความทันสมัย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright© by Chiang Mai University
 All rights reserved